

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS BAMIDBAR • MAAMAR 15

ביאור על בשעה שהקדימו

An explanation of “At the time
when they put ‘we will do’ first”

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

Dedicated in honor of the Rebbe’s father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/bamidbar/15/

1 ביאור על בשעה שהקדימו

An explanation of [the maamar] “At the time when they put [‘we will do’] first.”

2 הנה שרש ענין הנזכר לעיל בפ"י סוף מעשה במחשבה תחלה שבח"י חכמה עילאה הוא סוף מעשה של הקב"ה.

Now, the root of the matter mentioned above in the explanation of “the end of the deed is in thought first”: that the level of supernal Chochmah (wisdom) is the “end of the deed” of the Holy One, blessed be He.

פ"י כי סוף התלבשות רדל"א הוא בחכמה דאצילות כמ"ש בע"ח שער מ"ז פ"ג ושער ב' במה"ב פ"א פ"ג והובא בסש"ב פרק ל"ה בהג"ה

That is: the end of the enclothement of the Unknowable Head (Reisha d'Lo Isyada) is in the Chochmah of Atzilus (Emanation), as is written in Etz Chaim, Sha'ar 47, chapter 3, and Sha'ar 2, in the Mahadura Basra, chapters 1 [and] 3; and it is cited in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 35, in the gloss.

והנה רדל"א שנמשך ממל' דא"ק זהו בח"י מאמר וכמ"ש בפע"ח בכוונת ברוך שאמר והיה העולם רדל"א.

Now, the Unknowable Head, which is drawn from the Malchus of Adam Kadmon, is the level of an utterance (maamar), as is written in Pri Etz Chaim on the kavanah of “Blessed is He who spoke, and the world came into being”: [it is] the Unknowable Head.

ומבואר לעיל דמאמר ועשייה הכל אחד וזהו סוף מעשה. פ"י שסוף התלבשות בחינת רדל"א הוא בחכמה הנק' מחשבה וזהו במחשבה תחלה.

And it is explained above that utterance and deed are all one, and this is “the end of the deed.” That is: the end of the enclothement of the level of the Unknowable Head is in Chochmah, which is called “Thought,” and this is “in thought first.”

וע' במק"מ בפ"י הזהר (בראשית ט"ו א') בתר ההיא נקודה לא אתידע כלל כי אור א"ס אינו מתגלה רק בחכמה והחכמה מתפשט בתוך אימא וזו"נ כו' ע"ש:

And see the Mikdash Melech in [its] explanation of the Zohar (Bereishis, folio 15a), [on] “Beyond that point nothing is known at all”: for the Infinite Light (Or Ein Sof) is revealed only in Chochmah, and Chochmah spreads into Imma and Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus), etc. See there.

3 וענין התורה והמצות. הנה כמ"א דאשקי לאילנא היינו ה"ח דז"א המגדילים את הכלים ומהם שרש הרמ"ח מ"ע ושורש הה"ח הוא מחיוורתא דגלגלתא ושרש שרשן הוא מחסד דעתיק ושס"ה ל"ת הן מה"ג דז"א ושרש שרשן מגבורה דעתיק.

And the matter of the Torah and the mitzvos: Now, "like water that waters a tree" is the five Chasadim of Z'eir Anpin (the emotive attributes), which make the vessels grow, and from them is the root of the 248 positive commandments. And the root of the five Chasadim is from the Whiteness of the Skull (Chivarta d'Gulgalta), and the root of their root is from the Chesed (kindness) of Atik; and the 365 prohibitions are from the five Gevuros of Z'eir Anpin, and the root of their root is from the Gevurah (restraint) of Atik.

ושרש התורה הוא ממז"ס שמשם שרש השערות דגולגלתא שהם הלכות התורה (ועיין בע"ח שער א"א פ"ה)

And the root of the Torah is from Mocha Stima'ah (the hidden brain), from which is the root of the hairs of the Skull (Gulgalta), which are the laws of the Torah (and see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 5).

והנה גולגלתא הוא חיצוניות הכתר ומשם נמשכים המצות מהלכנונית שבין השערות וכשנמשכי ככתר דז"א נעשי תרי"ג ארחין כו' כמ"ש באדרא (דנשא דקכ"ט א') לתרי"ג ארחין דפליג בז"א.

Now, the Skull is the outer dimension (chitzoniyus) of Keser (the Crown), and from there the mitzvos are drawn, from the whiteness between the hairs; and when they are drawn into the Keser of Z'eir Anpin they become 613 paths, etc., as is written in the Idra (of Nasso, folio 129a): "into 613 paths, which divide in Z'eir Anpin."

אבל התורה נמשכה ממז"ס שהוא בחי' פנימי' היינו חכמה שבכתר אשר החכמה היא בחי' פנימי' ובחכמה אתברירו לברר מהו מותר ומהו אסור והוא למעלה מן המצות שהם הכלים.

But the Torah is drawn from Mocha Stima'ah, which is the level of the inner dimension (pnimiyus), that is, the Chochmah (wisdom) within Keser; for Chochmah is the level of the inner dimension, and "in Chochmah they are clarified," to clarify what is permitted and what is forbidden. And it is above the mitzvos, which are the vessels.

כמשל בעל הבית שמצוה באיזה מקום יעמידו הכלי. הרי הוא מושל על הכלי ומעמידה במקום שהוא חפץ כמ"כ עד"מ מצות סוכה הוא ענין המשכת מקיפים דאימא.

As in the analogy of a householder who commands in which place they should set the vessel: he rules over the vessel and sets it in the place that he desires. So too, by way of analogy, the mitzvah of sukkah is the drawing down of the encompassing [lights] (makifim) of Imma.

4 ולימוד התורה איך ומה שתהיה הסוכה לא פחות מז"ט על ז"ט ולא למעלה מכ' ושאם לאו אינו מצוה כלל זהו הממשלה והציווי על המצוה והוא

And the study of the Torah — how and what the sukkah shall be: not less than seven handbreadths by seven handbreadths, and not higher than twenty [cubits], and that if not, it is not a mitzvah at all — this is the rule and the command over the mitzvah; and it is

כמו בעה"ב שמצוה איך תעמיד הכלי כו' וזהו בוצינא דקרדוניתא קו המדה שמודד איך יהיה הבנין like the householder who commands how the vessel is to be set, etc. And this is the Botzina d'Kardina nusa (the lamp of darkness), the measuring line that measures how the building shall be;

והוא מבחי' מו"ס שבו מלוכש גבורה דעתיק והוא מאמר קו המדה וזהו ענין בראשיתנמי מאמר הוא והיינו מאמר קו המדה.

and it is from the level of Mocha Stima'ah (the hidden brain), in which the Gevurah (restraint) of Atik is enclothed, and it is the utterance of the measuring line. And this is the matter of "In the beginning' is also an utterance," that is, the utterance of the measuring line.

5 ומשם הוא מקור התורה שמודד איך יהיו עשיית המצות. ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ כה תברכו כו' וזהו זאת התורה אדם

And from there is the source of the Torah, which measures how the performance of the mitzvos shall be. And see what is written on this matter in the explanation on [the verse] "So shall you bless," etc. And this is [the meaning of] "This is the Torah: a man (adam)":

כי הדם הוא הנפש משא"כ כמיא דאשקי לאילנא שמגדלם לבד כו' ואדם אדמה לעליון שהתורה ממשיך מבחי' רעוא דכל רעיון מחשבה הקדומה כו'

for "the blood (dam) is the soul," whereas "like water that waters a tree" only makes them grow, etc. And "adam" [is as in] "I will be like (adameh) the Most High": for the Torah draws down from the level of the Will of all wills (Raava d'chol Raavin), the Primordial Thought, etc.

ולכן מתן תורה בשבועות, כי הנה ג' רגלים פסח כנגד אברהם כמ"ש לוישי ועשי עוגות ושבועות כנגד יצחק

And therefore the Giving of the Torah is on Shavuos. For of the three pilgrimage festivals, Pesach corresponds to Avraham, as it is written, "Knead and make cakes," and Shavuos corresponds to Yitzchak,

כי מ"ת בקול שופר נגד אילו של יצחק. ואברהם הוא חסד שמשם שרש המצות אברהם גימטריא רמ"ח.

for the Giving of the Torah was with the sound of the shofar, corresponding to the ram of Yitzchak. And Avraham is Chesed (kindness), from which is the root of the mitzvos: Avraham is in gematria 248,

היינו רמ"ח פקודין רמ"ח אברים ועיין מזה בגמרא ספ"ג דנדרים (דל"ב ע"ב) וזהו שמתחלה נק' אברם ואח"כ ע"י המילה נוסף בו ה' היינו ה"ח

that is, the 248 commandments, the 248 limbs. And see on this in the Gemara, end of chapter 3 of Nedarim (folio 32b). And this is why at first he was called Avram, and afterwards, through the circumcision, a hei was added to him: that is, the five Chasadim,

שהם שרש המצות כמ"א דאשקי לאילנא כנ"ל והם מתגלים ע"י המילה ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בניי ושם נתבאר ג"כ איך המצות הם בחי' מים.

which are the root of the mitzvos, "like water that waters a tree," as mentioned above; and they are revealed through the circumcision. And see what is written in the explanation on [the verse] "And the number of the children of Israel shall be," and there it is also explained how the mitzvos are the level of water.

6 ויצחק הוא בחי' גבורה עילאה וגם יצחק לשון צחוק ותענוג כי שרשו מגבורה דעתיק ולכן בשבועות שהוא מבחי' יצחק הוא זמן מתן תורה שהיא ג"כ מבחינה זו אדם כו' כנ"ל.

And Yitzchak is the level of supernal Gevurah (restraint); and also, "Yitzchak" is a term of laughter and delight, for his root is from the Gevurah of Atik. And therefore on Shavuos, which is from the level of Yitzchak, is the time of the Giving of the Torah, which is also from this level, "a man (adam)," etc., as mentioned above.

ולכן בא בעשרת הדברות הדבור לא תרצח שלא להיות ח"ו שופך דם האדם באדם כו' כמבואר למעלה.

And therefore in the Ten Commandments came the utterance "You shall not murder": that there should not be, G-d forbid, "one who sheds the blood of man into man," etc., as explained above.

וזהו ג"כ ענין ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני כו' כנ"ל. וזהו ענין שהראו לטיטוס שהי' ה דם מבצבץ ויוצא

And this is also the matter of "And the river shall be wasted and dried up": "wasted" in the First Temple and "dried up" in the Second Temple, etc., as mentioned above. And this is the matter that they showed Titus that blood was spurting and coming out

(כדאיתא בגיטין פרק הניזקין), דהיינו שמפני העונות והפשעים של ישראל גרמו שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה. לא תנאף.

(as is found in Gittin, chapter HaNizakin): that is, because of the sins and transgressions of Israel, they caused the shedding of the blood and life-force of the Adam of holiness into the Adam of keli-pah (the husk). "You shall not commit adultery":

כי הנה מבואר בע"ח שער מ"ז ענין שארה כסותה ועונתה שארה הוא בחינת החיות הנמשך בתוך העולמות בבחי' פנימי ע"ד אור פנימי.

for it is explained in Etz Chaim, Sha'ar 47, the matter of "her food, her clothing and her conjugal time": "her food" is the level of the life-force drawn within the worlds in an inner manner, in the way of inner light (or pnimi).

7 וכסותה הוא בחי' אור מקיף. וכ"ז היינו מה שנמשך בסדר ההשתלשלות כמ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית

And "her clothing" is the level of encompassing light (or makif). And all this is what is drawn down in the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), as it is said, "And in His goodness He renews every day, continually, the work of creation":

דהיינו שמחדשם ומחיה ומהוה אותם שאל"כ יתבטלו כל העולמות, ועכ"ז התחדשות זו היינו לחדשם על דרך ואופן שהם.

that is, that He renews them and gives them life and brings them into being, for otherwise all the worlds would cease to be; yet even so, this renewal is to renew them in the way and manner that they are.

אך בחיי עונתה היינו המשכת אור חדש ממש מה שלא היה כלל בהשתלשלות העולמות כי אם נמשך אור חדש ונשמות חדשות ממש,

But the level of “her conjugal time” is the drawing down of a truly new light, which was not at all in the chain of the worlds’ descent; rather, a new light and truly new souls are drawn down,

ועל דרך מ”ש בהקדמת מהרנ”ש לפע”ח אז יוסיפו אור כו’ ותהיה התוספת הזה מרובה על העיקר כו’ והיינו המיוחס בספר הזהר בשם הזיווג כו’

along the lines of what is written in the introduction of the Maharnash to Pri Etz Chaim: “Then they will add light, etc., and this addition will be greater than the principal, etc.” And this is what is referred to in the Zohar by the name “union” (zivug), etc.

ע”ש, ועמ”ל בביאור ע”פ שחורה אני ונאווה הטעם למה כינו ענין המשכת האור חדש הזה במשל זיווג ויחוד שהוא משל גשמי מאד ע”ש הטעם.

See there. And see what is written above in the explanation on [the verse] “I am black, yet comely” [for] the reason why they designated this drawing down of new light by the analogy of union and unification, which is a very physical analogy. See there for the reason.

8 ועד”ז בשבת נמשך תוספת אורות שנותנים במתנה אור חדש שלא היה עדיין בהתהוות אבי”ע ולכן נק’ שבת מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. ולכן מתפללין תפלת מוספין על שם תוספת הקדושה.

And in the same way, on Shabbos an addition of lights is drawn down, which are given as a gift: a new light that had not yet been in the bringing into being of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah (the four worlds). And therefore Shabbos is called “a good gift I have in My treasure house, and Shabbos is its name.” And therefore we pray the Musaf prayer, named for the addition of holiness.

9 ועיין בפע”ח שער הק”ש פ”ה ומשם יובן דבחי’ שארה כסותה נמשך מחיצוניות דא”א. ועונתה נמשך מבחינת פנימית

And see Pri Etz Chaim, Sha’ar Krias Shema, chapter 5; and from there it will be understood that the levels of “her food” and “her clothing” are drawn from the outer dimension (chitzoniyus) of Abba and Imma (Chochmah and Binah), and “her conjugal time” is drawn from the level of the inner dimension (pnimiyus),

וגם שהמשכה זו באה מלמעלה מעלה אור חדש כמשי"ש ספי"א. וזהו האזהרה לא תנאף שלא ימשיך ח"ו בחי' המשכה זו לחיצונים.

and also that this drawing down comes from far above, a new light, as is written there at the end of chapter 11. And this is the warning "You shall not commit adultery": that one should not draw this level of flow, G-d forbid, to the external forces.

10 וכן לא תגנוב שהוא ע"י שמירת מדמיונות שוא שלא ידמה בעצמו ששיכר התאוות רעות ובאמת שקר הוא כו',

And so too "You shall not steal": this is through guarding [oneself] from false imaginings, that one should not imagine of himself that he has broken the evil desires, when in truth it is a lie, etc.;

ומזה נמשך ג"כ הגניבה למעלה שהחיצונים גונבים מהקדושה כמ"ש בע"ה סוף שער האונאה כו' וגם כמ"ש במ"א בשם לקוטי הש"ס מהאריז"ל גבי ירדן שנוטל מזה ונותן לזה כו'

and from this there is drawn also the stealing above, in which the external forces steal from holiness, as is written in Etz Chaim at the end of Sha'ar HaOna'ah, etc.; and also as is written elsewhere in the name of Likkutei HaShas of the Arizal concerning the Jordan, that it "takes from this one and gives to that one," etc.

ע"ש כנוזר בפ' שלח בד"ה ענין התכלת ועיין בפרש"י באיוב סי' ד' ע"פ ואלי דבר יגונב ובסנהדרין דפ"ט ע"ב, כי אם יראה לשכר התאוות באמת לאמיתו ועי"ז יומשך שלא יהיה הגניבה למעלה כו'

See there, as mentioned in Parshas Shelach, in the discourse beginning "The matter of the techeles." And see Rashi's commentary on Iyov, chapter 4, on [the verse] "And a word was stolen to me," and in Sanhedrin, folio 89b. Rather, one should take care to break the desires in very truth, and through this it will be drawn [down] that there will be no stealing above, etc.

[ועיין בזוהר ס"פ יתרו ובמה דפסקא טעמא שרי למגנב דעתיה דרביה באורייתא ועיין בע"ה שער האונאה פרק שני רק גניבה ממש כו']

[And see the Zohar at the end of Parshas Yisro, and [its words] "by the fact that the accent makes a break, it is permitted to 'steal the mind' of one's teacher in Torah"; and see Etz Chaim, Sha'ar HaOna'ah, chapter 2: only actual stealing, etc.]

וזהו ע"ד המבואר במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין צדיק תחתון שבחי" גביע הכסף האהבה רבה ושמחת הנפש אינו של בנימין עצמו כי אם מבחינת יוסף]:

And this is along the lines of what is explained elsewhere concerning the silver goblet that Yosef hid in the sack of Binyamin, the lower tzaddik: that the level of the silver goblet, the great love and the joy of the soul, is not Binyamin's own, but rather from the level of Yosef.]

11 ב והנה ע"י קיום המצות ועסק התורה עי"ז הוא עושי דברו שבונים ומתקנים דבר ה' שהוא בחי' מלכות דאצילות להיות המאציל א"ס ב"ה מלך על עם כו' ועי"ז אח"כ לשמוע בקול דברו.

2. Now, through fulfilling the mitzvos and occupying oneself with the Torah, through this one is [among] "those who do His word": who build and perfect the word of Havayah, which is the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation), so that the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, will be King over a people, etc.; and through this, afterwards, "to hearken to the voice of His word."

אך הכח הזה להיות עושי דברו בעובדא וברעותא דליבא תליא והיינו ע"י מי גילה לבני

But this power, to be "those who do His word," depends on the deed and on the will of the heart; and this is through "Who revealed to My children

רז זה שהקדימו נעשה שע"י גילוי האהבה המסותרת לצאת מההסתר וההעלם אל הגילוי עי"ז ממשיכים מלמעלה ג"כ הגילוי מבחינת טמירא דכל טמירין.

this secret," that they put "we will do" first: for through the revelation of the hidden love, [bringing it] out of hiding and concealment into revelation, through this they also draw down from above the revelation from the level of the Most Hidden of all hidden (Temira d'chol Temirin).

וזהו ההפרש בין ישראל שקבלו התורה בסיני ובין מה שהאבות קיימו את התורה והוא ע"ד משארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, ופי' הטעם בזה

And this is the difference between Israel, who received the Torah at Sinai, and the Avos' fulfilling of the Torah. It is along the lines of what our Sages, of blessed memory, said: "In the place where baalei teshuvah stand, complete tzaddikim cannot stand." And the reason is explained in the Zohar

(פ' חיי שרה דקכ"ט ע"ב) דאינון משכי עליהו ברעותא דליבא יתיר ובחילא סגי כו' דהיינו שמוציאים נקודת הלב מההעלם יותר אל הגילוי מהצדיקים.

(Parshas Chayei Sarah, folio 129b): “for they draw [it] upon themselves with more will of the heart, and with great strength,” etc.; that is, they bring the point of the heart out of concealment into revelation more than the tzaddikim [do].

והוא ענין בחילא סגי דהיינו בכח גדול וחזק מפנימית ועומק נקודת הלב שמתגלה בהם.

And this is the meaning of “with great strength”: that is, with a great and mighty power, from the inwardness and depth of the point of the heart, which is revealed in them.

12 ולכן מעוררים ג"כ למעלה שיומשך ויתגלה מן טמירא דכל טמירין יותר. כי לפי האתערותא דלתתא כך אתערותא דלעילא.

And therefore they also arouse [a response] above, that there be drawn down and revealed more from the Most Hidden of all hidden. For according to the arousal from below, so is the arousal from above.

וז"ש גבי מתן תורה קול ה' בכח דהיינו לפי שהקדימו נעשה בבחי' גילוי הרז בחילא יתיר

And this is [the meaning of] what is written concerning the Giving of the Torah, “The voice of Havayah is in power”: that is, because they put “we will do” first, in the manner of revealing the secret, “with more strength,”

דהיינו בכח גדול וחזק מנקודת הלב והוא בחי' תשובה והיינו ע"י יציאת מצרים כו' לכן המשיכו ג"כ מלמעלה בעת מ"ת מההעלם יותר אל הגילוי יותר

that is, with a great and mighty power from the point of the heart, which is the level of teshuvah (return), and this was through the Exodus from Egypt, etc.; therefore they also drew down from above, at the time of the Giving of the Torah, out of concealment into revelation to a greater degree,

והיינו יותר ג"כ ממה שהמשיכו האבות שהיו בחינת צדיקים גמורים שהמשכות שהמשיכו הוא למעלה באצילות ולא ירד למטה כו'

that is, to a greater degree also than what the Avos drew down, who were at the level of complete tzaddikim; for the flows that they drew down are above, in Atzilus, and did not descend below, etc.;

משא"כ ישראל המשיכו לשמוע בקול דברו שיומשך הגילוי למטה ושיהיה חרות על הלוחות כו' חירות מיניקת החיצונים כו'

whereas Israel drew down "to hearken to the voice of His word," that the revelation be drawn down below, and that it be "engraved (charus) on the tablets," etc.: freedom (cheirus) from the suckling of the external forces, etc.,

שהדבור גזור ומבטיח לא תרצח דר"ל שלא יהיה עוד בחינה זו כו' וכמשנ"ת לעיל ופי' מי גילה לבני רז זה מי

for the utterance decrees and promises "You shall not murder," meaning that this level shall no longer be, etc., as was explained above. And the meaning of "Who revealed to My children this secret": "Who"

היינו בינה גילה לבני רז זה הוא יסוד אבא שאהבה המסותרת היא מבחי' ח"ע כמ"ש בבינונים פי"ח והתגלותה ע"י בינה התבוננות וזהו ענין נקודה בהיכלא.

is Binah (understanding); "revealed to My children this secret": it is Yesod (foundation) of Abba; for the hidden love is from the level of supernal Chochmah (wisdom), as is written in [Sefer Shel] Beinonim, chapter 18, and its revelation is through Binah, contemplation. And this is the matter of "a point in a palace."

כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן כו' כי חו"ב תרין ריעין כו' [וע' בהרמ"ז פ' וירא (דצ"ח ע"א) גבי רזא סתימא איהו ור"פ חקת בפי' וברזא עילאה כו']

As is written on [the verse] "See, I set [before you]," etc.: for Chochmah and Binah are "two companions," etc. [And see the Ramaz on Parshas Vayera (folio 98a) concerning "it is a hidden secret," and at the beginning of Parshas Chukas, on the explanation of "and in a supernal secret," etc.]

וגם אפשר לומר דרז זה היינו החסדים המכוסים ביסוד אימא עמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר.

And it is also possible to say that "this secret" is the Chasadim that are covered in Yesod of Imma; see what is written in the explanation on [the verse] "And the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which can be neither measured nor counted."

וז"ש במדרש רבה (וירא פ' מ"ט) סוד ה' ליראיו זו מילה והיינו משום שע"י המילה הוא התגלות החסדים המכוסים ביסוד אימא שהיא נק' סוד דהיינו האהבה המסותרת כו'].

And this is [the meaning of] what is said in Midrash Rabbah (Vayera, section 49): "The secret of Havayah is for those who fear Him: this is circumcision"; that is, because through circumcision is the revelation of the Chasadim that are covered in Yesod of Imma, which is called "secret," that is, the hidden love, etc.]

והנה ע"י ניתן הכח להמשיך ג"כ מלמעלה גילוי רצון העליון להיות עושי דברו וע"ד שנת' בזהר (בלק דקצ"א ע"א) וע"י אח"כ לשמוע בקול דברו.

Now, through this the power is given to draw down also from above the revelation of the supernal will, to be "those who do His word," along the lines of what is explained in the Zohar (Balak, folio 191a); and through this, afterwards, "to hearken to the voice of His word."

ופ"י בקול י"ל ע"ד מ"ש ע"פ כי תשמע בקול דהיינו מה שבתוך הקול כו' וגילוי זה נמשך למטה ע"י דברו ע"ד מ"ש בזהר (ואתחנן דרס"א א') מלולא דדא מגו דא כו' ע"ש בפ"י המק"מ ובפ"י הרמ"ז.

And the meaning of "bekol" [literally, "in the voice"] can be explained along the lines of what is written on [the verse] "For you shall hearken to the voice": that is, what is within the voice, etc. And this revelation is drawn down below through "His word," along the lines of what is written in the Zohar (Va'eschanan, folio 261a), "the speech of this from within this," etc.; see there in the commentary of the Mikdash Melech and in the commentary of the Ramaz.

וזהו לשמוע בקול דברו ולכן צ"ל תחלה עושי דברו וכמ"ש כי קרוב אליך הדבר כו'

And this is "to hearken to the voice of His word." And therefore there must first be "those who do His word," as it is written, "For the word is near to you," etc.,

לעשותו דהיינו לעשות ולתקן בחי' הדבר להמשיך בו גילוי בחי' קול וע' בזהר ח"ב (ד"ג ע"ב וד' כ"ה ע"ב) מענין התחברות קול ודבור

"to do it": that is, to make and perfect the level of the word, to draw into it the revelation of the level of voice. And see the Zohar, Part II (folio 3b and folio 25b), on the joining of voice and speech;

וגם להמשיך בו בחי' בקול כנ"ל וכענין מ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו'

and also to draw into it the level of "in the voice," as mentioned above; and as in the matter of what is written on [the verse] "And now, let the power of Ado-nai be great," etc.;

והיינו ע"י תומ"צ רעדכ"ר כ"י וזהו א"ת בניך אלא בוניך ועי"ז אח"כ לשמוע בקול דברו כ"י:

and this is through Torah and mitzvos, the Will of all wills, etc. And this is [the teaching] "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)"; and through this, afterwards, "to hearken to the voice of His word," etc.

13 ג ופ"י מי גילה לבני יש לפרש עפמ"ש מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי (כפ' ואתחנן ה' כ"ו).

3. And the meaning of "Who revealed to My children" may be explained according to what is written, "Who will give that they should have this heart, to fear Me" (in Parshas Va'eschanan, 5:26).

ועיין מזה ברבות ס"פ כי תבוא היה להם לומר אתה תן. וכ"ה בגמרא (דע"ז דף ד' ע"ב ודף ה' סע"א).

And see on this in the Midrash Rabbah at the end of Parshas Ki Savo: "They should have said, 'You give.'" And so it is in the Gemara (Avodah Zarah, folio 4b and the end of folio 5a).

והקשה מהרמ"א כי הלא ארז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ואיככה יוכלו לומר תן אתה.

And Rabbi Moshe Alshich asked: but our Sages, of blessed memory, said, "Everything is in the hands of Heaven except the fear of Heaven"; so how could they say, "You give"?

ומהרש"א בח"א שם כתב וז"ל גם שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים מ"מ פשיטא דכיד

And the Maharsha, in [his] Chiddushei Aggados there, wrote, and these are his words: "Although everything is in the hands of Heaven except the fear of Heaven, nevertheless it is obvious that it is in the power of

הקב"ה להטות לב בני אדם לטובה דכמה כתובים מורים על זה עכ"ל ועם כי דבריו מוכרחים שהרי אנו אומרים ויחד לבנינו לאהבה וליראה את שמך.

the Holy One, blessed be He, to incline the heart of people toward good, for a number of verses indicate this." End of quote. And although his words are compelling, for indeed we say, "And unite our hearts to love and to fear Your Name,"

וכמ"ש בתלים (ס"י פ"ו י"א) יחד לבני ליראה שמך ועיין בגמרא (פרק בתרא דסוכה דף נ"ב ע"ב) אלמלא שלשה מקראות כ"י ע"ש.

and as it is written in Tehillim (chapter 86:11), "Unite my heart to fear Your Name"; and see in the Gemara (the last chapter of Sukkah, folio 52b), "Were it not for three verses," etc. See there.

אך אי"כ איך יתפרש מאמרם ז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ולכן צ"ל כמ"ש הבחיי כאן דפי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

But if so, how is their saying, of blessed memory, "Everything is in the hands of Heaven except the fear of Heaven," to be explained? Therefore it must be said as Rabbeinu Bachya writes here, that the meaning of "Everything is in the hands of Heaven except the fear of Heaven"

היינו כי שמים נקראו המדות עליונות שבהן ועל ידן התנהגות העולמות שהן חסד וגבורה הנק' אש ומים וזהו ענין שמים.

is this: that "Heaven" (shamayim) is the name for the supernal attributes (middos), in which and through which the worlds are conducted, which are Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), called fire and water (esh and mayim); and this is the meaning of shamayim.

אבל יראת שמים אינו תולה בבחינות אלו. כ"א בבחי' שלמעלה מהמדות עליונות דלאו מכל אילין מדות איהו כלל.

But the fear of Heaven does not depend on these levels, but rather on the level that is above the supernal attributes, "for He is not of any of these attributes at all."

14 ועז"נ מי יתן והיה לבבם כו' ע"ד מי יתן טהור מטמא כו' בחי' מי הוא א"ס ב"ה הסוכ"ע שאינו מושג כלל.

And of this it is said, "Who will give that they should have this heart," etc., in the manner of "Who will give a pure thing out of an impure," etc.: the level of "Who" is the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), who is not grasped at all.

והיינו כי למטה בבחי' שמים יש זה לעומת זה מדות הרעות דקליפה נגד מדות דקדושה.

That is: below, at the level of "Heaven," there is "this opposite that": the evil attributes of kelipah (the husk) against the attributes of holiness.

משא"כ לגבי א"ס ב"ה עצמו גם חושך לא יחשיך ממך כו' הרים כדונג נמסו כו'.

Whereas in relation to the Infinite One, blessed be He, Himself: "Even darkness does not darken for You," etc.; "Mountains melted like wax," etc.

(ועיין בס"פ ס"פ י"ט) וכעין זה פירשו מארז"ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא שהן המדות חו"ג כ"א במזל תליא

(And see Sefer Shel Beinonim (Tanya), end of chapter 19.) And similarly they explained the saying of our Sages, of blessed memory, "Children, life and sustenance do not depend on merit," which are the attributes of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), "but rather depend on mazal,"

שהוא כתר כו'. ואפשר לבאר הענין כי הנה בענין ידיעה ובחירה שהקב"ה יודע כל מה שיהיה.

which is Keser (the Crown), etc. And it is possible to explain the matter: for in the matter of [G-d's] knowledge and [man's] choice, the Holy One, blessed be He, knows all that will be.

15 וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע. ואעפ"כ אין ידיעה זו מכרחת הבחירה כמבואר בהרמב"ם פ"ה מהלכות תשובה והראב"ד שם פ"י שאין ידיעתו גזירה כו'.

And before it comes to be, He knows that this one will be a tzaddik or a rasha. And even so, this knowledge does not compel the choice, as is explained in the Rambam, chapter 5 of Hilchos Teshuvah; and the Raavad there explains that His knowledge is not a decree, etc.

והענין כי הידיעה היא בדעת עליון שהוא בחי' הכתר מחשבה הקדומה שהוא מאיר רק בבחי' מקיף

And the explanation is that the knowledge is in the supernal Daas (knowledge), which is the level of Keser (the Crown), the Primordial Thought, which shines only as an encompassing [light];

ועל כן אין האדם מתפעל ממנה להיות מכרחת מעשיו כמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו.

and therefore a person is not affected by it so that it would compel his deeds, as is written in the explanation on [the verse] "You shall keep My Shabbosos."

משא"כ מבחי' המדות שמהם נמשך ההשפעה בפנימיות להאדם ועל בחי' זו אמרו שהמלאך שואל טפה זו מה תהא עליה חכם או טפש כו'

Which is not so with the level of the attributes (middos), from which the flow is drawn into a person inwardly; and of this level they said that the angel asks, "This drop, what will become of it? Wise or foolish?" etc.,

ואילו רשע או צדיק לא קאמר משום דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (פ"ב דנדה דט"ז ע"ב)

but "wicked or righteous" he does not say, because "everything is in the hands of Heaven except the fear of Heaven" (chapter 2 of Niddah, folio 16b);

דהיינו בידי שמים דוקא אין תלוי יראת שמים. וכש"כ המלאך שהוא מבחינת צבא השמים אין לו שליטה ע"ז.

that is, the fear of Heaven does not depend on the hands of "Heaven" specifically. And all the more so the angel, who is of the level of the host of heaven, has no dominion over this.

כי הידיעה מה שהקב"ה יודע שזה יהיה צדיק או רשע היא בבחי' גבוה מאד שלמעלה מהשתלשלות ונקי אור כללי שכולל כל השתלשלות העולמות במחשבה אחת

For the knowledge, what the Holy One, blessed be He, knows, that this one will be a tzaddik or a rasha, is at a very high level that is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), and is called a general light (or kelali), which includes the whole chain of the worlds' descent in one thought,

כמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת ולא נמשך כלל משם ההמשכה בפנימיות אפילו במדות העליונות דאצילות הנקי שמים שבהם ועל ידם הקב"ה מנהיג עולמו.

as the saying goes, "He looks and sees to the end of all generations in a single glance"; and no inner flow at all is drawn from there, even into the supernal attributes of Atzilus (Emanation), which are called "Heaven," in which and through which the Holy One, blessed be He, conducts His world.

16 ועמ"ש ע"פ האזינו השמים ואדברה כו' ולכן אין ידיעה זו מכרחת הבחירה כלל. כי אם הרשות נתונה לכל אדם.

And see what is written on [the verse] "Listen, O heavens, and I will speak," etc. And therefore this knowledge does not compel the choice at all; rather, the freedom [of choice] is given to every person.

אכן זהו שכן יסד הקב"ה עולמו להיות דעת עליון בלתי מאיר כלל בבחי' פנימיות אפילו בבחי' המדות עליונות כדי שלא יכריח הבחירה.

Indeed, this is because so did the Holy One, blessed be He, establish His world: that the supernal Daas (knowledge) should not shine at all in an inner way, even in the supernal attributes (middos), so that it would not compel the choice.

אבל אם היה רצון לפניו ב"ה להאיר ממנו איזו הארה בבחי' פנימיות. עי"ז ודאי יומשך היראה בבחי' פנימיות וע"ד אבל חרדה גדולה נפלה עליהם כו' משום דמזליהו חזי.

But if it were His will, blessed be He, to shine some illumination from it in an inner way, then through this awe would certainly be drawn down in an inner way; along the lines of "but a great trembling fell upon them," etc., "because their mazal saw."

17 וע"ז נאמר מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי. מי יתן דוקא הוא בחי' סתימו דכל סתימין ששם יש כח זה להמשיך בהם היראה.

And of this it is said, "Who will give that they should have this heart, to fear Me." "Who will give" specifically: this is the level of the Most Concealed of all concealed (Stimu d'chol Stimin), where there is this power, to draw awe into them,

אע"פ שבידי שמים אין בחינה זו כנ"ל. וא"כ פ"י מי יתן זהו ע"ד מארז"ל (פ"ק דברכות ד"ז סע"א) שהקב"ה מתפלל כו' יהי רצון כו'

although in the hands of "Heaven" this level is not [found], as mentioned above. And if so, the meaning of "Who will give" is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory (first chapter of Berachos, end of folio 7a), that the Holy One, blessed be He, prays, etc.: "May it be the will," etc.

ופ"י בספר שו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל שהקב"ה נקרא כאן בחי' האור המאיר במדות העליונות והוא מצלי להמשיך הרצון ממקור הרחמים שלמעלה מעלה מהמדות כו' ע"ש.

And it is explained in the book Shushan Sodos, by a student of the Ramban, of blessed memory, that "the Holy One, blessed be He" here refers to the level of the light that shines in the supernal attributes (middos), and He prays to draw down the will from the source of compassion that is far above the attributes, etc. See there.

ועד"ז יש לפרש הפסוק מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה כו' (בקהלת ס"ג ג' כ"א)

And in the same way one may explain the verse "Who knows the spirit of men that goes upward," etc. (in Koheles 3:21);

דלכאורה אינו מובן שהרי אח"כ אמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ואיך אמר תחלה מי יודע כו'.

for on the face of it this is not understood, since afterwards he said, "And the spirit returns to G-d, who gave it"; so how did he say first, "Who knows," etc.?

אך הענין עפמ"ש ברבות ס"פ האזינו ואיני יודע להיכן נפשי הולכת כו' שנאמר מי יודע רוח כו'

But the explanation is according to what is written in the Midrash Rabbah at the end of Parshas Haazinu: "And I do not know where my soul is going," etc., "as it is said, 'Who knows the spirit,'" etc.

לכאורה תמוה שיסתפק מרבע"ה שמא נפשו כו' ועוד דאם ח"ו יורדת למטה בארץ א"כ מהו שאמר שתהא מונחת יפה.

On the face of it, it is astonishing that Moshe Rabbeinu, peace be upon him, should be in doubt whether perhaps his soul, etc.; and further, if, G-d forbid, it goes down below into the earth, then what is [the meaning of] what he said, that it should rest well?

דלכאורה רוח הבהמה היורדת למטה לארץ אין לה קיום א"ו עכצ"ל דשמים וארץ אינן שמים וארץ גשמיים אלא הן זו"נ דאצילות שנקרא שמים וארץ.

For on the face of it, "the spirit of the beast that goes down below to the earth" has no endurance. Rather, one is compelled to say that "heaven" and "earth" are not the physical heaven and earth, but they are Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus) of Atzilus (Emanation), which are called heaven and earth.

אשר ארץ היא בחינת מלכות כמ"ש בד"ה והיה מספר בני". ועז"נ והארץ הדום רגלי וכתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

For "earth" is the level of Malchus (sovereignty), as is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be." And of this it is said, "And the earth is My footstool," and it is written, "And Your people are all tzaddikim; they shall inherit the earth forever."

18 והנה הנשמה כלולה מב' הבחינות דשמים וארץ שהרי נולדו ע"י יחוד זו"נ ועיין בזח"א ויחי דרמ"ה סע"א תלת נשמתין אינון כו' אך יש נשמות עליונות שעיקר הנשמה מז"א הנק' שמים וקצת מהמלי הנקרא ארץ.

Now, the soul is composed of the two levels of heaven and earth, for [the souls] are born through the union of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus); and see the Zohar, Part I, Vayechi, end of folio 245a: "There are three souls," etc. But there are lofty souls whose main soul is from Z'eir Anpin, which is called heaven, and a little from Malchus (sovereignty), which is called earth.

וזהו ענין רוח האדם ויש להפך שעיקר נשמתם מבחי' מלכות שם ב"ן רוח הבהמה כו'

And this is the meaning of "the spirit of men." And there are [souls] the reverse, whose main soul is from the level of Malchus, the Name Ban, "the spirit of the beast," etc.,

וכמו המלאכים שנק' פני אריה פני שור וגם י"ב שבטים נק' י"ב בקר וכמ"ש במק"מ (פ' בראשית דל"ז סע"ב).

like the angels that are called "the face of a lion" and "the face of an ox"; and the twelve tribes, too, are called "twelve oxen," as is written in the Mikdash Melech (Parshas Bereishis, end of folio 37b).

וזה היה ענותנותו דמשה שנסתפק מאיזו בחי' היא נשמתו כו' גם שמים נקרא גן העליון והארץ נקרא ג"ע התחתון כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי

And this was the humility of Moshe, that he was in doubt from which level his soul is, etc. Also, "heaven" is called the higher Garden and "earth" is called the lower Gan Eden, as is known from the matter of "Whom do I have in heaven? And with You I desire nothing

בארץ וכמ"ש ע"פ וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ ועז"נ מי יודע פ"י בחי' מי שאמר והיה העולם הוא היודע איזה נק' רוח בני האדם העולה כו'.

on earth"; and as is written on [the verse] "And this is the commandment that Havayah commanded, to do in the land." And of this it is said, "Who knows": that is, the level of mi, "He who spoke and the world came into being," is the One who knows which is called "the spirit of men that goes upward," etc.

וזהו ג"כ ענין מ"ש מי יודע ישוב ונחם האלקים (ביונה ס"י ג' ט'). ועמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא כח בפ"י הפסוק אם עונות תשמר יה אדני מי יעמוד.

And this is also the meaning of what is written, "Who knows, G-d may turn and relent" (in Yonah 3:9). And see what is written in the explanation on [the verse] "And now, let the power be great," on the meaning of the verse "If You keep [account of] sins, Y-ah, Ado-nai, who will stand?"

ועפ"ז יש לפרש ג"כ מארז"ל מי גילה לבני רז זה כו' ועמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' כו':

And according to this one may also explain the saying of our Sages, of blessed memory, "Who revealed to My children this secret," etc. And see what is written on [the verse] "And all your children shall be taught of Havayah," etc.

19 וזהו מ"ש במדרש תלים סי' י"ד ע"פ מי יתן מציון ישועות ישראל את מוצא שני פעמים כתוב בספר תלים מי יתן כו'

And this is what is said in Midrash Tehillim, chapter 14, on [the verse] "Who will give out of Zion the salvations of Israel": "You find that twice it is written in the book of Tehillim, 'Who will give,' etc.

ולמה א"ר לוי הרב אמר כתוב אחד מי יתן והיה לבכם והתלמיד אמר כתוב אחד ומי יתן כל עם ה' נביאים לא דברי הרב ולא דברי התלמיד מתקיימין בעוה"ז.

And why? Rabbi Levi said: The teacher said one verse, 'Who will give that they should have this heart,' and the student said one verse, 'And who will give that all the people of Havayah be prophets'; neither the words of the teacher nor the words of the student are fulfilled in this world,

אבל לעוה"ב שניהם מתקיימין. דברי הרב מנין שנאמר ונתתי לכם לב חדש דברי התלמיד מנין שנאמר והיה אחרי כן אשפוך רוחי על כל בשר עכ"ל הובא ג"כ בילקוט.

but in the World to Come both of them are fulfilled. The words of the teacher, from where? As it says, 'And I will give you a new heart.' The words of the student, from where? As it says, 'And it shall come to pass afterwards that I will pour out My spirit upon all flesh.'" End of quote; it is also cited in the Yalkut.

וכל זה נמשך ע"י שלע"ל יהיה התגלות מבחי' מי שהוא בחי' שער החמשים דבינה כו'. והוא שער האיתן שע"ז אמרו אותיות איתן משמשות לעתיד:

And all this is drawn down because in the Time to Come there will be a revelation from the level of "Who" (mi), which is the level of the fiftieth gate of Binah (understanding), etc. And this is the gate of eisan (the strong), of which they said, "The letters of eisan [alef, yud, tav, nun] serve for the future [tense]."

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: [likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From [likuteitorah.com/likkutei-torah/bamidbar/15/](https://www.likuteitorah.com/likkutei-torah/bamidbar/15/)

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok